

Üldkohus rikkus õigusnormi, kui otsustas, et poolt liidu kohtutes esindava esindaja sõltumatuse nõudega ei ole kooskõlas see, kui menetluse poole ja tema advokaadi vahel on sõlmitud õpetamiskohustusi käsitlev leping

Seetõttu tühistab Euroopa Kohus vaidlustatud kohtumääruse

Euroopa Kohtu suurkoja 4. veebruari 2020. aasta otsusega Uniwersytet Wrocławski ja Poola vs. REA (liidetud kohtuasjad C-515/17 P ja C-561/17 P) tühistati Üldkohtu määrus¹, millega jäeti ilmselge vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata Wrocławski ülikooli hagi Teadusuuringute Rakendusameti (REA) otsuste peale, kuna seda ülikooli esindav õigusnõustaja ei vastanud Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas (edaspidi „põhikirj“) ette nähtud sõltumatuse nõudele².

REA sõlmis Wrocławski ülikooliga ühe teadusuuringute programmi raames toetuslepingu. Ent ilmnes, et ülikool ei täida selle lepingu tingimusi, mistõttu REA ütles lepingu üles ja saatis kolm võlateadet, milles märgitud summad maksis Wrocławski ülikool ära.

Seejärel esitas Wrocławski ülikool Üldkohtule hagi, milles palus tühistada REA otsused, millega REA ütles toetuslepingu üles ja kohustas ülikooli tagasi maksma osa makstud toetustest. Üldkohus jättis selle hagi ilmselge vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, sest ülikooli esindanud õigusnõustaja oli ülikooliga seotud õpetamiskohustuste täitmiseks sõlmitud lepinguga.

Euroopa Kohus, kellele Wrocławski ülikool (kohtuasi C-515/17 P) ja Poola Vabariik (kohtuasi C-561/17 P) esitasid apellatsioonkaebused, märkis, et mis puudutab liidu kohtute hagimenetluses sellise poole esindamist, keda ei ole põhikirja artikli 19 kahes esimeses lõigus nimetatud, siis sisaldab see artikkel kaht eraldiseisvat ja kumulatiivset tingimust. Esimene tingimus³ näeb niisugusele menetlusosalisele ette kohustuse, et teda peab esindama liidu kohtutes „advokaat“. Teine tingimus⁴ näeb ette, et seda menetlusalist esindaval advokaadil peab olema õigus esineda liikmesriigi või muu Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi kohtus.

Euroopa Kohus tõdes, et Wrocławski ülikooli õigusnõustaja vastab teisele tingimusele, ja asus seejärel analüüsima küsimust, kas käesolevas asjas on esimene tingimus täidetud.

Kohus meenutas kõigepealt, et kuna viidatud ei ole liikmesriikide riigisisesele õigusele, siis tuleb põhikirja artiklis 19 sisalduvat mõistet „advokaat“ tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, arvestades mitte üksnes selle sätte sõnastust, vaid ka selle konteksti ja eesmärki. Sellega seoses rõhutas Euroopa Kohus, et kõnealuse artikli sõnastuse kohaselt ei ole „poole“, keda selle artikli kahes esimeses lõigus ei ole nimetatud, õigust esindada end liidu kohtus ise, vaid tal tuleb kasutada kolmanda isiku, täpsemalt advokaadi teenuseid, erinevalt kahes esimeses lõigus silmas peetud pooltest, keda võib esindada kohtuasjaks määratud esindaja. Euroopa Kohus täpsustas, et, advokaadi poolt esindamise ülesande eesmärk on põhikirja artikli 19 kohaselt eelkõige kaitsta parimal võimalikul viisil volitaja huve täiesti sõltumatult ja seadusi ning ametialaseid ja kutse-eetika norme järgides. Kohus meenutas, et advokaadi sõltumatuse määratlus põhikirja selle artikli spetsiifilises kontekstis ei ole mitte üksnes negatiivne, hõlmates töösuhte puudumist, vaid ka

¹ 13. juuni 2017. aasta kohtumäärus Uniwersytet Wrocławski vs. REA ([T-137/16](#), ei avaldata).

² Põhikirja artikkel 19.

³ Sätestatud põhikirja artikli 19 kolmandas lõigus.

⁴ Sätestatud põhikirja artikli 19 neljandas lõigus.

positiivne, hõlmates kutsenõuete täitmist. Niisuguses kontekstis tuleb advokaadil olevat sõltumatuskohustust mõista nii, et tal ei puudu kliendiga mitte mis tahes side, vaid puuduvad sidemed, mis ilmselgelt riivavad tema võimet täita oma kliendi kaitsmise ülesannet nii, et ta teenib oma kliendi huve parimal võimalikul viisil.

Sellega seoses märkis Euroopa Kohus, et esindatavast juriidilisest isikust piisavalt sõltumatu ei ole advokaat, kes täidab selles juriidilises isikus olulisi haldus- ja finantsülesandeid, mille tõttu tuleb teda pidada ettevõtja kõrgele juhtimistasandile kuuluvaks, nii et see kahjustab tema sõltumatu kolmanda isiku staatust; samuti advokaat, kes täidab esindatavas juriidilises isikus kõrge juhtimistasandi ülesandeid, või ka advokaat, kellel on esindatava äriühingu aktsiaid ja kes on selle äriühingu nõukogu esimees.

Niisuguste olukordadega ei saa aga samastada olukorda, kus õigusnõustaja ei kaitsnud Wrocławski ülikooli huve tal ülikooliga oleva alluvussuhte raames, vaid ta oli selle ülikooliga seotud ainult lepinguga, mis käsitles tal nimetatud ülikoolis olevaid õpetamiskohustusi. Euroopa Kohus leidis, et niisugune side ei ole piisav, et oleks võimalik asuda seisukohale, et see õigusnõustaja oli olukorras, mis ilmselgelt riivab tema suutlikkust kaitsta oma kliendi huve parimal võimalikul viisil täiesti sõltumatult.

Seega leidis Euroopa Kohus, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui otsustas, et üksnes asjaolu, et Wrocławski ülikooli ja seda ülikooli esindava õigusnõustaja vahel on õpetamiskohustusi käsitlev tsiviilõiguslik leping, võib mõjutada selle nõustaja sõltumatust, sest esineb oht, et nõustaja professionaalset hinnangut mõjutab vähemalt osaliselt tema tööalane keskkond. Sellest tulenevalt tühistas Euroopa Kohus vaidlustatud kohtumääruse ja saatis kohtuasja tagasi Üldkohtusse.

Meeldetuletus: Euroopa Kohtule võib esitada õigusküsimustega piirduva apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse või määruse peale. Üldjuhul ei ole apellatsioonkaebusel peatavat toimet. Kui apellatsioonkaebus on vastuvõetav ja põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu lahendi. Kui menetlusstaadium seda lubab, võib Euroopa Kohus teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse. Vastasel juhul suunab ta asja tagasi Üldkohtusse, kes on seotud Euroopa Kohtu poolt apellatsioonimenetluses tehtud otsusega.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127)